

ANTWERPEN

SCHELDEBOORDEN LINKEROEVER

BEHEERPLAN

Masterplan

BEHEERPLAN

Inleiding

Het beheerplan is tweedelig, en bestaat uit een zoneringsplan met de verschillende vegetatietypen, en een beheerfiche per vegetatietype.

Het beheerplan is een introductie op de verschillende gewenste landschapstypes voor het projectgebied van de Scheldeboorden en de manier waarop ze beheerd worden. Het vlekkenplan vormt de ruimtelijke vertaling hiervan. Afhankelijk van het moment in tijd, is het beheer anders. Daarom delen we de beheersmaatregelen op in drie verschillende periodes voor elk vegetatietype:

- aanvangsbeheer: het beheer dat plaatsvindt vlak na aanplant of inzaai, tot de planten aangeslagen zijn en de beplanting opgeleverd kan worden.
- ontwikkelingsbeheer: dit beheer heeft als doel om nieuwe beplanting te begeleiden tot het gewenste eindbeeld.
- cyclisch beheer: het beheer dat herhaald kan worden om het bestaande landschap te behouden.

Een beheerplan met gedetailleerd aangeduide zones, en de daarbij horende oppervlaktes, is een vervolg op een gedetailleerd ontwerp. In de nota over het definitief ontwerp van Scheldeboordendn-Noord kan een geactualiseerd en meer gedetailleerd vlekkenplan gevonden worden met de verschillende vegetatietypes voor dit deel van de projectsite.

Het landschap werd in kader van het beheerplan

opgedeeld in volgende typen, gerangschikt van meer gesloten vormen (bossen) naar open vormen (graslanden): bestaand bos (1), gedegradieerd bos (2a), mantelzoomvegetaties (2b), struwelen en houtkanten (2c), wastine (2d), ruigte (2e), hooiland (2f) en cultuurgrasland (2g), en de buitendijkse natuur oftewel de duinstruwelen (3a), de strandzone (3b), en de slikken en schorren (3c). Deze typologieën worden gezien in een mozaïekpatroon en worden in het ontwerp gepositioneerd. Doorheen het hele gebied vinden ook dieren hun habitat.

Dit patchwork aan verschillende vegetatiestructuren heeft bij voorkeur een logische opbouw en kan ontworpen zijn. Hierdoor zijn we in staat om met natuurlijke vegetatiestructuren en bijhorend beheer, waaronder verstoring, ruimte en schaal te creëren waarbinnen ook mensen hun plek vinden.

Het beheer is gestoeld op een 'natuurlijk' of 'extensief' beheer. Extensief parkbeheer betekent het in stand houden van bepaalde successiestadia op de juiste plek, zonder de natuurlijke dynamiek te willen negeren. Dit gaat meer bepaald over meer intens gebruikte zones waar begrazing geen optie is. Dit neemt niet weg dat ook hier meer natuurlijke beheervormen hun plaats kunnen krijgen. Tienjarig cyclisch hakhoutbeheer is een -historisch- menselijk beheer en laat toch een dynamisch beeld toe van groei, afzet en hergroei.

Voor de meer verstoringgevoelige biotopen, zoals bossen en slikken en schorren, is een minder dynamisch beheer wenselijk omdat menselijke verstoring deze vegetaties en bijbehorende natuurwaarden teniet doet. Respectievelijk duurzaam bosbeheer en de dynamiek van de rivier z'n gang laten gaan zijn hier de juiste antwoorden.

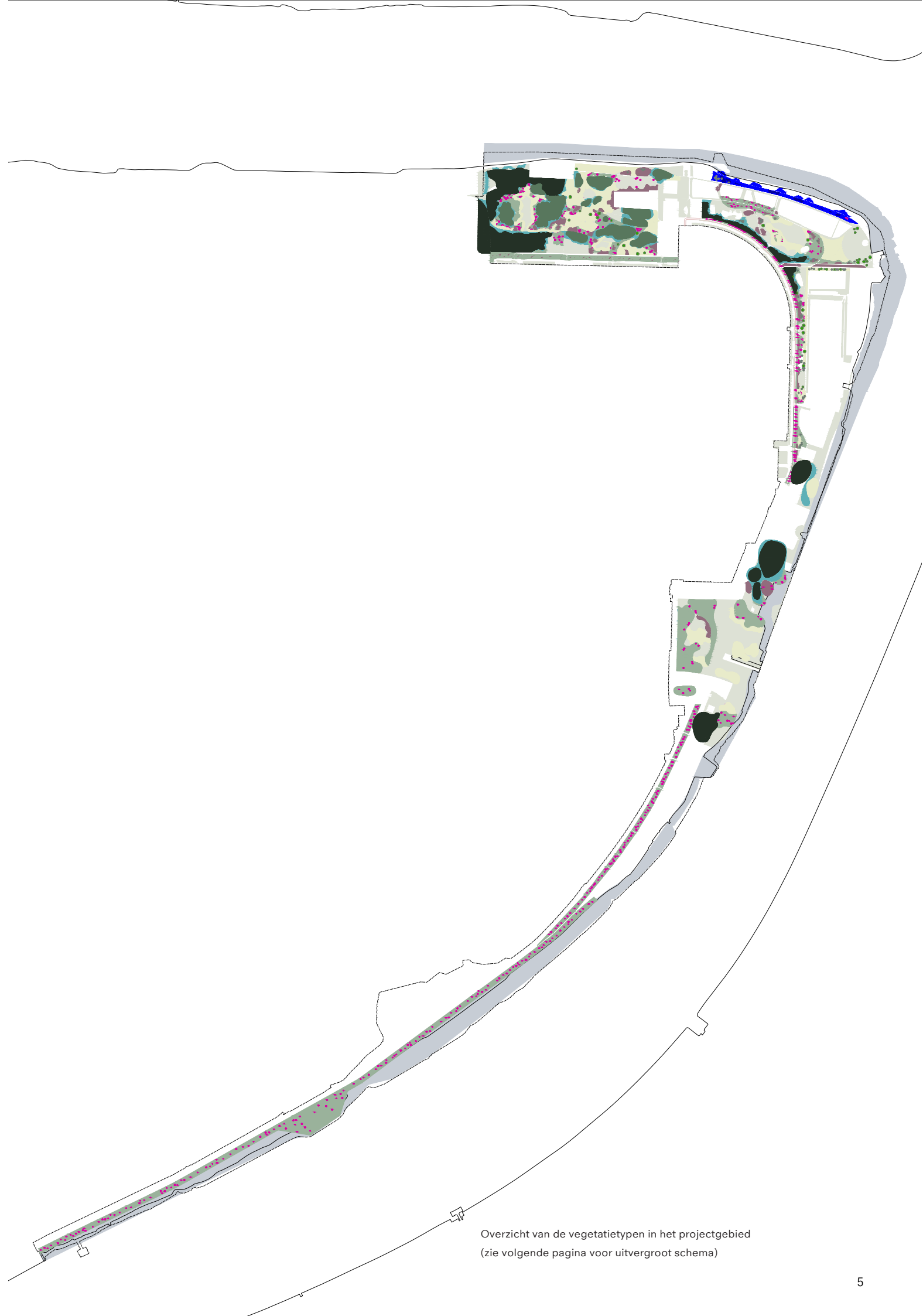
Daarnaast is de piste van graasbeheer (zie aparte fiche) het onderzoeken waard. Dieren maken specifieke graaspatronen en doorgangen in het landschap waardoor ze verschillende successiestadia blokkeren. Bij zeer intensieve begrazing wordt de climaxvegetatie, meestal een zomergroen loofwoud in onze klimaatgordel, zelfs omgedraaid en evolueert de vegetatie naar struweel of meer open grasland. Aangezien

Legende beheerplan Scheldeboorden

1 Bestaande bossen	1. Structuurrijk loofbos
2 Wastine	2a. Gedegradieerd bos
	2b. Mantelzoomvegetaties
	2c. Struwelen en houtkanten
	2d. Wastine
	2e. Ruigte
	2f. Hooilanden
	2g. Cultuurgraslanden
3 Buitendijkse natuur	3a. Duinstruwelen
	3b. Strandzone
	3c. Slikken en schorren

(niet op het syntheseplan, zie aparte fiches)

- 4 Laangroen
- 4. Lijnvormige groenvormen langs de straat, het fietspad, parkeerplaatsen, etc.
- 5. Graasbeheer
- 6. Japanse duizendknoop

Overzicht van de vegetatietypen in het projectgebied
(zie volgende pagina voor uitvergroot schema)

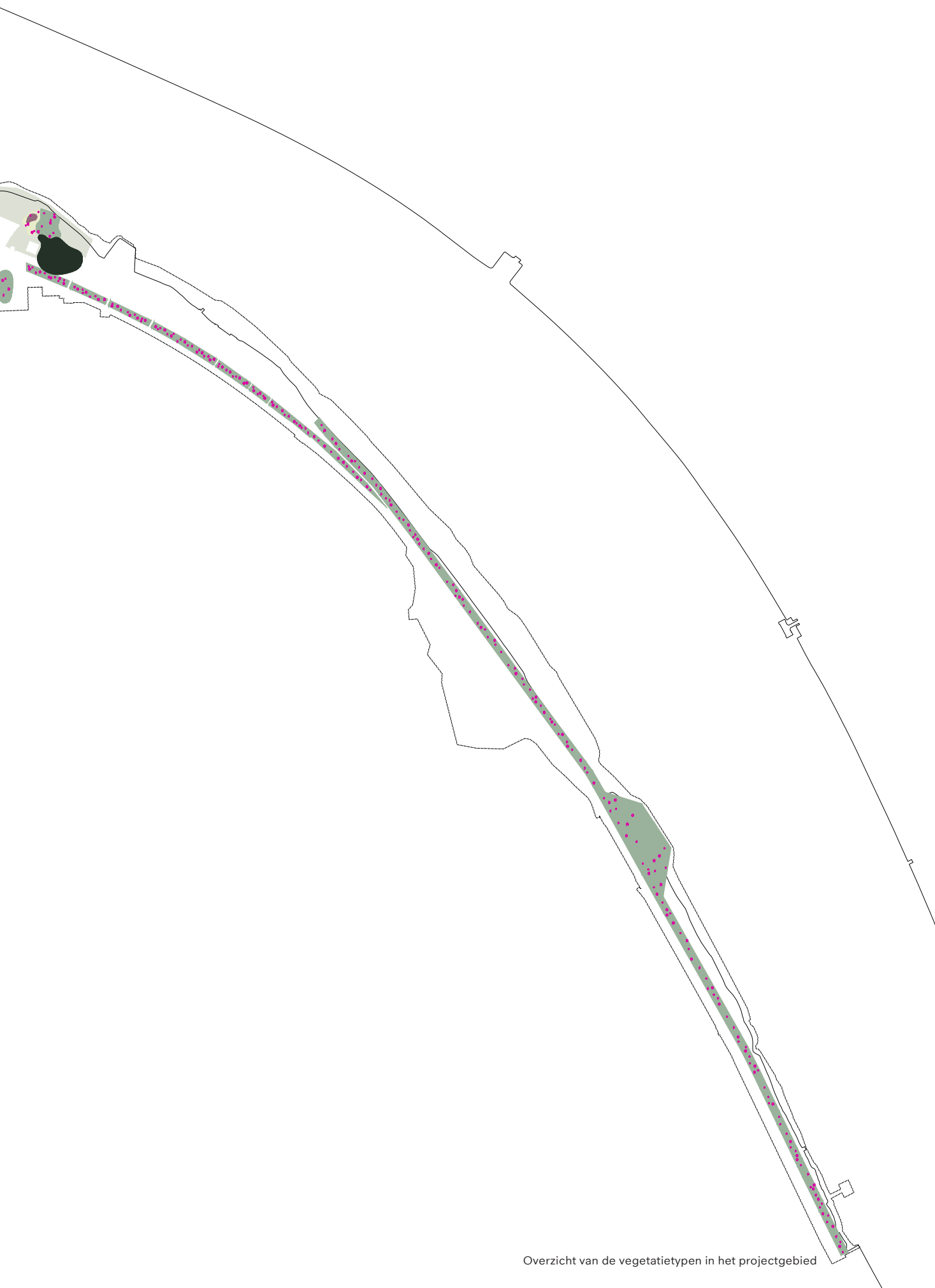

Legende beheerplan Scheldeboorden

	1 Bestaande bossen	1. Structuurrijk loofbos
	2 Wastine	2a. Gedegreerd bos
		2b. Mantelzoomvegetaties
		2c. Struwelen en houtkanten
		2d. Wastine
		2e. Ruigte
		2f. Hooilanden
		2g. Cultuurgraslanden
	3 Buitendijkse natuur	3a. Duinstruwelen
		3b. Strandzone
		3c. Slikken en schorren

(niet op het syntheseplan, zie aparte fiches)

4 Laangroen	4. Lijnvormige groenvormen langs de straat, het fietspad, parkeerplaatsen, etc.
5. Graasbeheer	
6. Japanse duizendknoop	

Overzicht van de vegetatietypen in het projectgebied

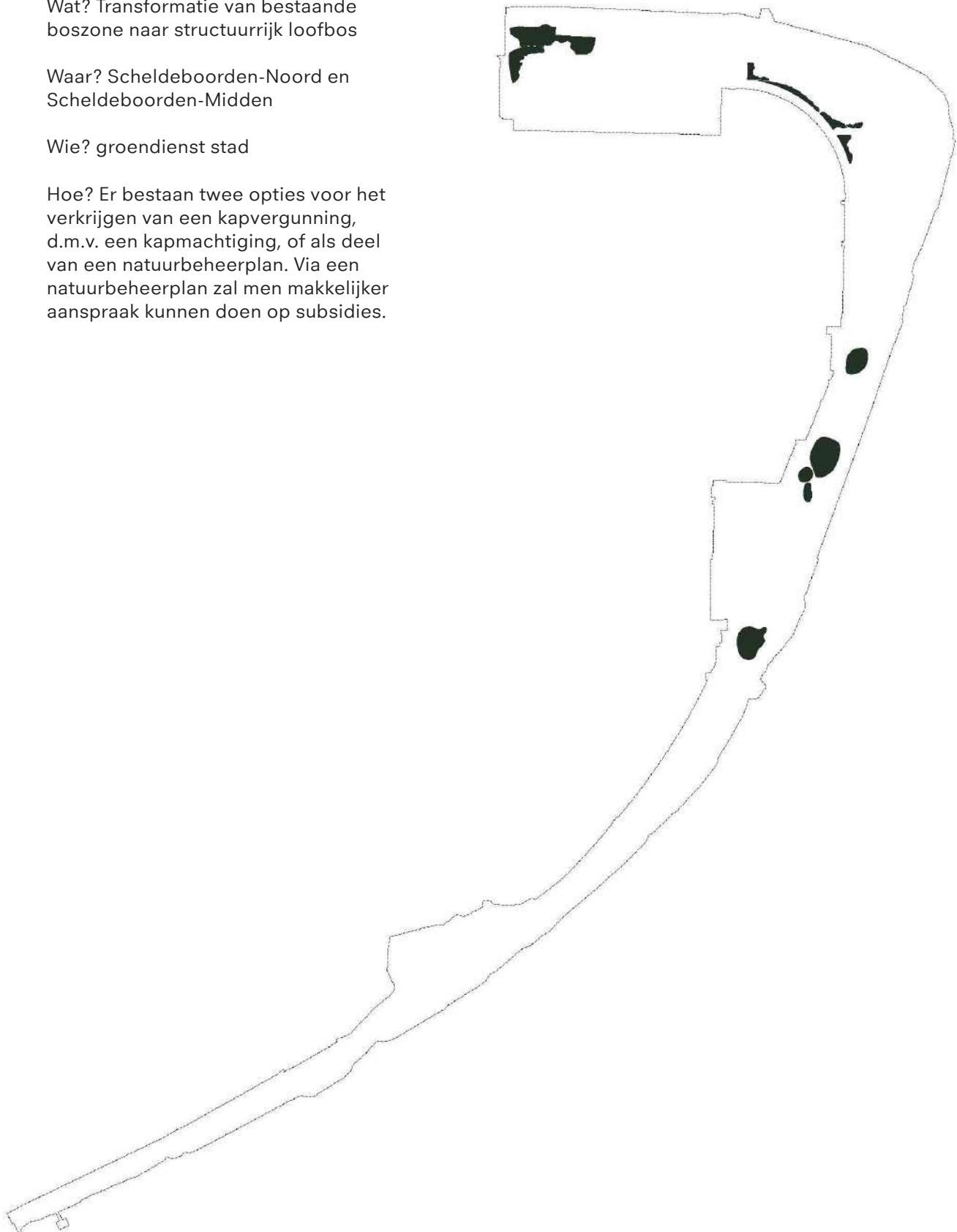
Fiche 1. Structuurrijk loofbos

Wat? Transformatie van bestaande boszone naar structuurrijk loofbos

Waar? Scheldeboorden-Noord en Scheldeboorden-Midden

Wie? groendienst stad

Hoe? Er bestaan twee opties voor het verkrijgen van een kapvergunning, d.m.v. een kapmachtiging, of als deel van een natuurbeheerplan. Via een natuurbeheerplan zal men makkelijker aanspraak kunnen doen op subsidies.

© Luc de Keersmaeker

Een structureel loofbos kenmerkt zich door een verticale stratificatie, met kruidlaag, struiklaag en bomen in verschillende groottes.

Aanvangsbeheer

Afhankelijk van de situatie kiezen we ervoor om een beperkt aantal bomen te vellen, of een nulbeheer toe te passen:

- Om een soortenrijke en gevarieerde beplanting te ontwikkelen worden bij de start van de beheermaatregelen zo'n 7-10 % van de bomen geveld waardoor open zones binnen de bestaande bosaanplant ontstaan. Deze open zones worden heraangeplant met een gevarieerd assortiment aan heesters en bomen. De gecreëerde lichtinval stimuleert tevens de groei en ontwikkeling van spontane kruidachtige soorten. De vegetatie zal dan bestaan uit een gelaagdheid van strooisellaag tot boomlaag.
- Of nulbeheer (afhankelijk van de grootte van het bos, en de bestaande natuurwaarden) en cyclische controle op de stabiliteit van de bomen in kader van veiligheid.

van de graasbescherming, en het onderdrukken van ongewenste kruidige vegetatie door middel van plattrappen.

Cyclisch beheer

- Het beheer wordt toegepast in de wintermaanden voor het broedseizoen van start gaat. De voorziene bespeelbare oppervlakte en padenstructuur binnen het bos ontstaat door 3-4x/jaar, 20% van het aanwezige netelbestand te maaien. Hierdoor ontstaat een open structuur doorheen de natuurlijke bosvegetatie. Maaisel dient steeds afgevoerd te worden om verrijking en verruiging van de bodem te vermijden en kan ter plaatse in hooihoppers worden opgestapeld.
- Of nulbeheer (afhankelijk van de grootte van het bos, en de bestaande natuurwaarden) en cyclische controle op de stabiliteit van de bomen in kader van veiligheid.

Ontwikkelingsbeheer

Het ontwikkelingsbeheer bestaat uit de controle

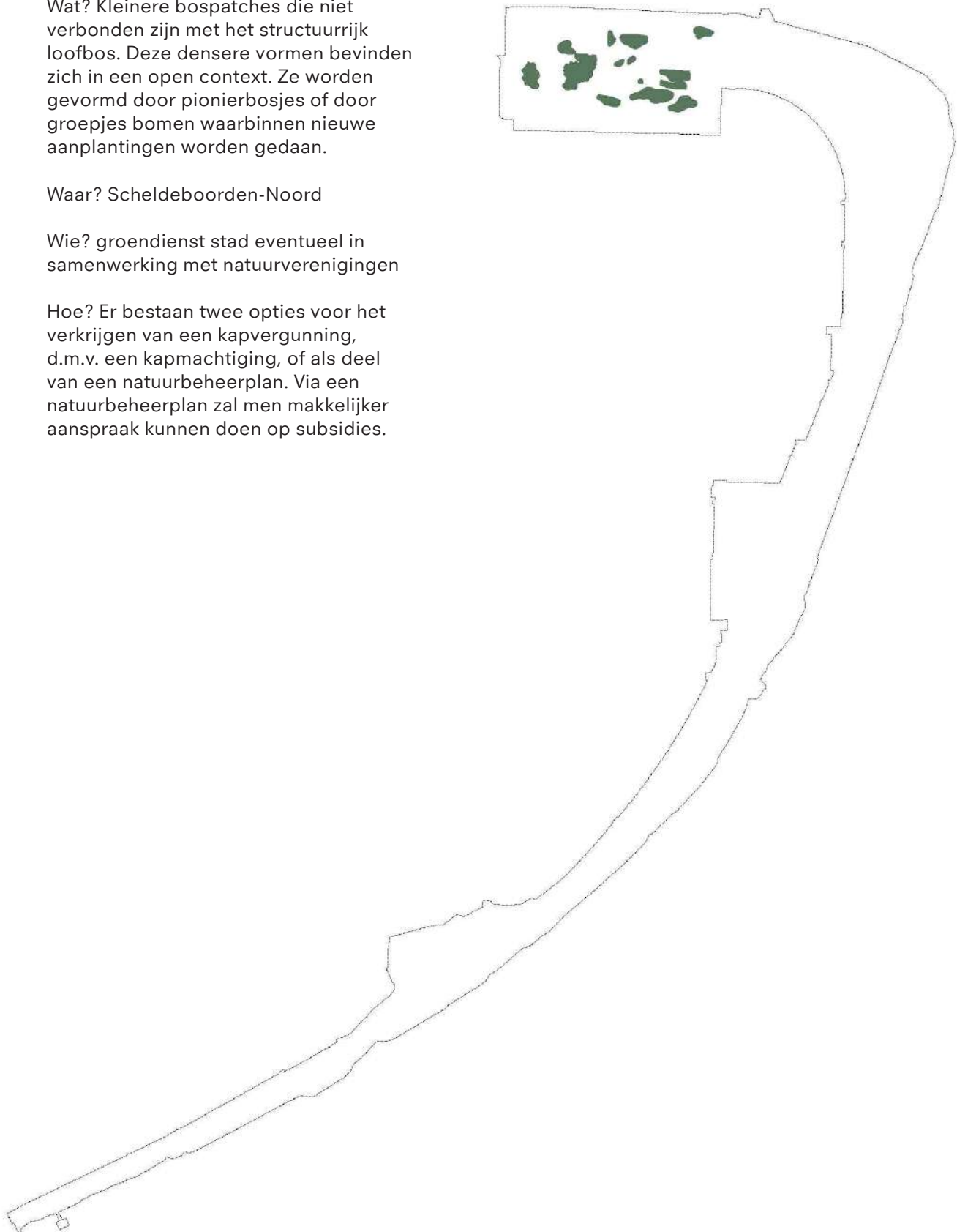
Fiche 2a. Gedegradeerd bos

Wat? Kleinere bospatches die niet verbonden zijn met het structuurrijk loofbos. Deze densere vormen bevinden zich in een open context. Ze worden gevormd door pionierbosjes of door groepjes bomen waarbinnen nieuwe aanplantingen worden gedaan.

Waar? Scheldeboorden-Noord

Wie? groendienst stad eventueel in samenwerking met natuurverenigingen

Hoe? Er bestaan twee opties voor het verkrijgen van een kapvergunning, d.m.v. een kapmachtiging, of als deel van een natuurbeheerplan. Via een natuurbeheerplan zal men makkelijker aanspraak kunnen doen op subsidies.

Een dens pioniersbosje als startsituatie (Esmoreitpark)

Een groepje bomen als startsituatie (Esmoreitpark)

Een gedegradeerd bos omzoomd met wastine

Aanvangsbeheer

- Indien het gedegradeerd bos ontstaat uit een pioniersbosje (bosje van *Populus alba*, *Populus canescens*, *Populus tremula*,...) wordt er geen extra beheer toegepast.
- Als de startsituatie zich definieert door een groepje bomen, worden er nieuwe soorten (zowel bomen als bosgoed) ad random aangeplant.

Ontwikkelingsbeheer

Er is geen ontwikkelingsbeheer. We kunnen direct overgaan naar het cyclisch beheer (zie volgende).

Cyclisch beheer

- Indien het bosje zijn densiteit verliest omdat de bomen te oud worden, kunnen ze in hakhoutbeheer gezet worden.
- Nulbeheer (afhankelijk van de grootte van het bos, en de bestaande natuurwaarden) en cyclische controle op de stabiliteit van de bomen in kader van veiligheid.

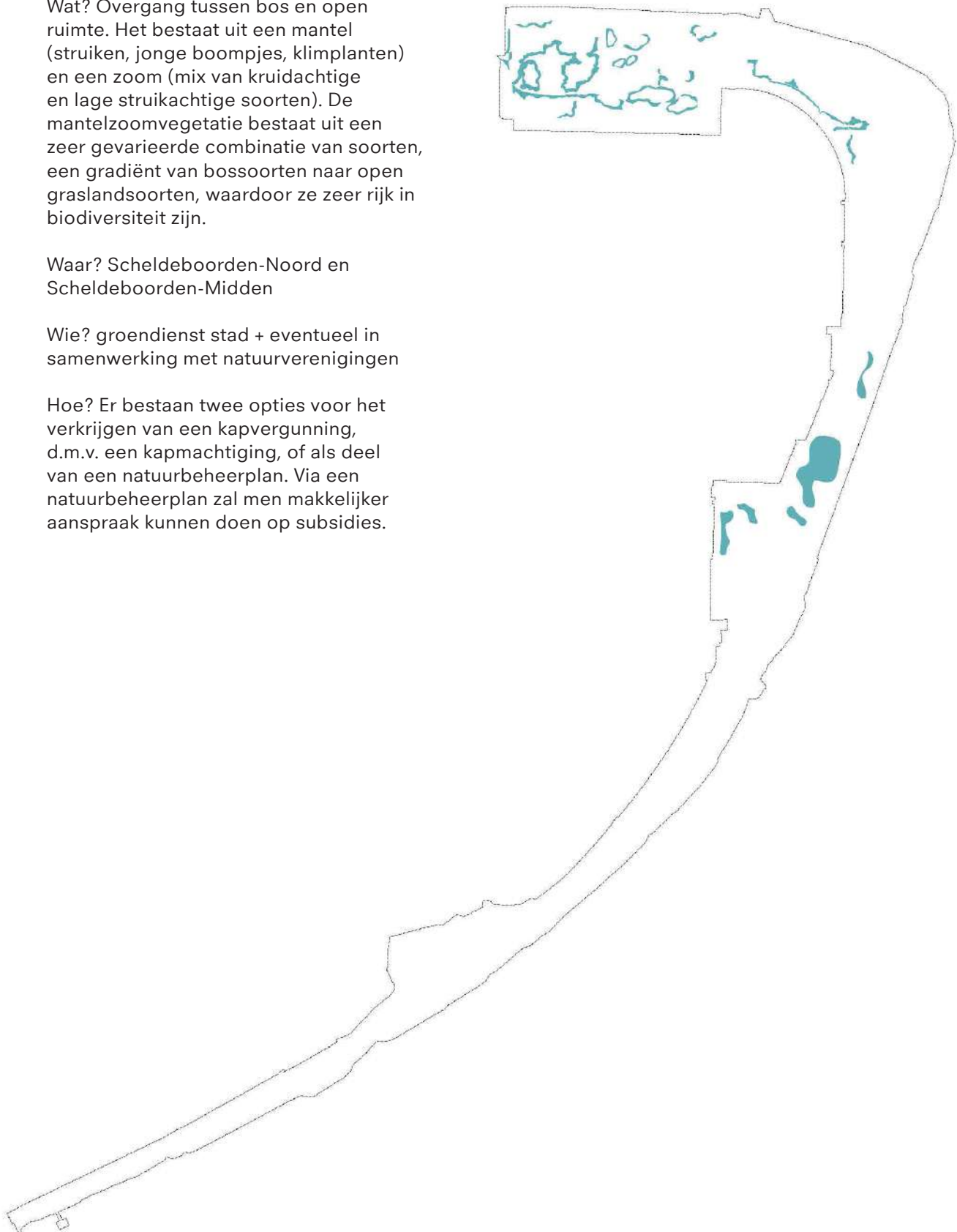
Fiche 2b. Mantelzoomvegetaties

Wat? Overgang tussen bos en open ruimte. Het bestaat uit een mantel (struiken, jonge boompjes, klimplanten) en een zoom (mix van kruidachtige en lage struikachtige soorten). De mantelzoomvegetatie bestaat uit een zeer gevarieerde combinatie van soorten, een gradiënt van bossoorten naar open graslandsoorten, waardoor ze zeer rijk in biodiversiteit zijn.

Waar? Scheldeboorden-Noord en Scheldeboorden-Midden

Wie? groendienst stad + eventueel in samenwerking met natuurverenigingen

Hoe? Er bestaan twee opties voor het verkrijgen van een kapvergunning, d.m.v. een kapmachtiging, of als deel van een natuurbeheerplan. Via een natuurbeheerplan zal men makkelijker aanspraak kunnen doen op subsidies.

Een bosrand met een mantel en een zoom

Mantelzoom naast pad

Aanvangsbeheer

- (Van bos naar mantelzoom) Tijdens het eerste jaar van het beheer worden d.m.v. kappen open zones in de bosrand gecreëerd. In deze open zones wordt een gevarieerd bestand aan heesters aangeplant. Door deze aanplant ontstaat een zachte overgang tussen het aanwezige bos en het open terrein. De mantel van heesters wordt begeleid door een zoom van extensief grasland en spontane kruidachtigen.
- (Van open grasland naar mantelzoom) Aanplant van kruidachtigen, struiken en bomen. Ook is het stoppen met maaien een mogelijke beheerskeuze. Na verloop van tijd zal er vanzelf een mantelzoom ontstaan.
- Omdat we een breedtevariatie van de mantelzoom wensen, is een sinusmaaibeheer optimaal.

Ontwikkelingsbeheer

- Vanaf het zesde jaar wordt op deze aanplant gefaseerd hakhoutbeheer toegepast.
- Vooral aan het Robinsonpark - één van de meest actieve zone van de projectzone - is het belangrijk dat de mantelzoom, na inzaai en/of aanplant, afgebakend wordt. Nadat de vegetatie een bepaald volume heeft, kan de afbakening weggenomen worden (ca. 2-3 jaar).

Cyclisch beheer

Het hakhoutbeheer wordt elke 7 jaar in de winter toegepast, uitgezonderd in het broedseizoen. De randen worden gemaaid afhankelijk van het aangrenzende type (zie ook 2e ruigte, 2f hooiland, 2g cultuurgrasland).

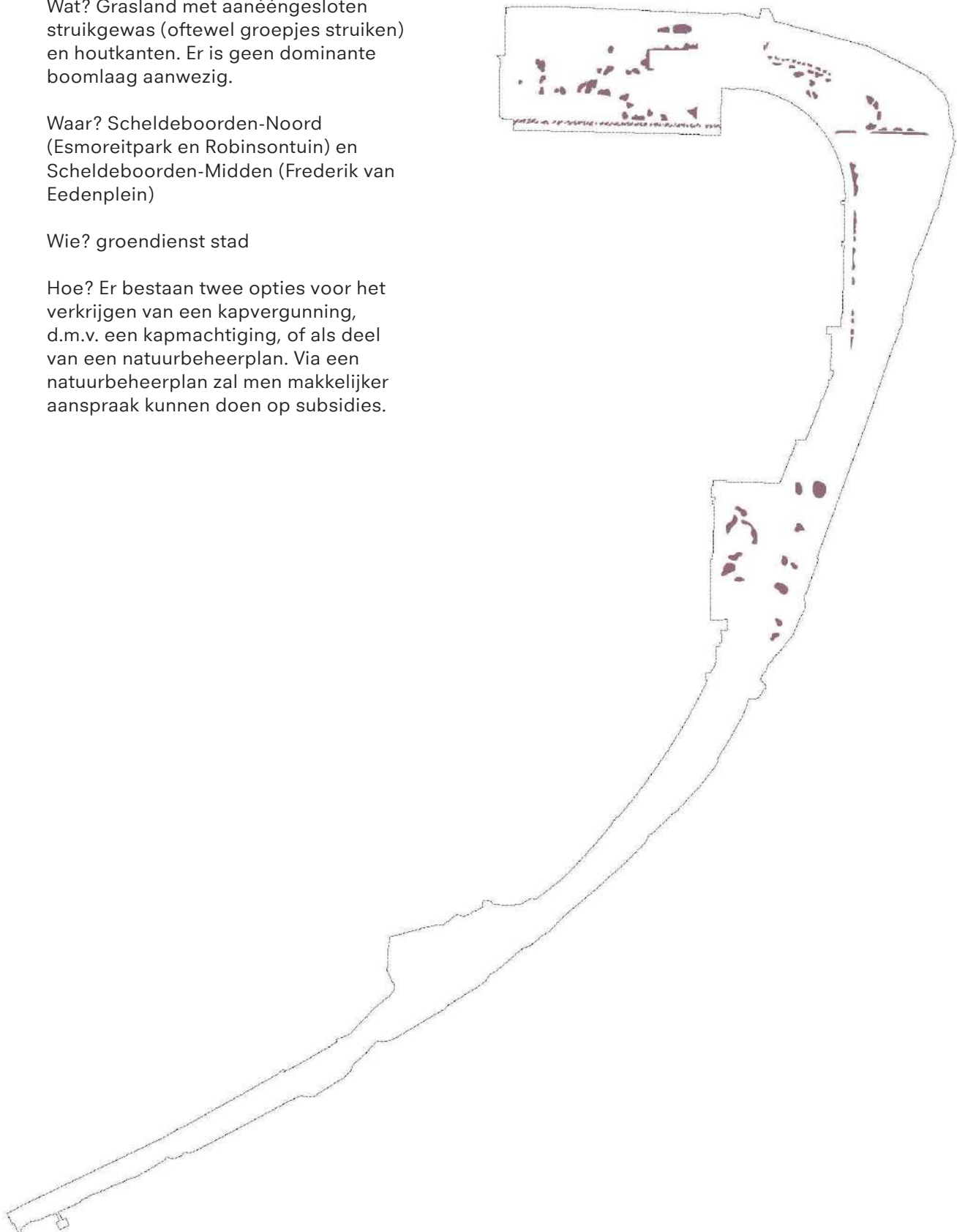
Fiche 2c. Struwelen en houtkanten

Wat? Grasland met aanéengesloten struikgewas (oftewel groepjes struiken) en houtkanten. Er is geen dominante boomlaag aanwezig.

Waar? Scheldeboorden-Noord (Esmoreitpark en Robinsontuin) en Scheldeboorden-Midden (Frederik van Eedenplein)

Wie? groendienst stad

Hoe? Er bestaan twee opties voor het verkrijgen van een kapvergunning, d.m.v. een kapmachtiging, of als deel van een natuurbeheerplan. Via een natuurbeheerplan zal men makkelijker aanspraak kunnen doen op subsidies.

Struwelen en houtkanten

Aanvangsbeheer

Het aanvangsbeheer is afhankelijk van de startfase (bos naar struwelen en houtkanten, grasland naar struwelen en houtkanten, etc.):

- In geval van een boszone als startsituatie zal er d.m.v. kappen open zones gecreëerd worden. In deze open zones wordt een gevarieerd bestand aan heesters aangeplant.
- In geval van een open zone als startsituatie kan er direct overgegaan worden naar aanplant van struwelen en houtkanten.

Ontwikkelingsbeheer

- In geval van een boszone als startsituatie, kunnen na enkele jaren de resterende boszones gekapt worden (enkele waardevolle solitairen mogen

blijven staan). De aanplant kan vanaf het zesde jaar in hakhoutbeheer teruggezet worden.

- In geval van een open zone als startsituatie, kan er vanaf het zesde jaar op de aanplant gefaseerd hakhoutbeheer toegepast worden.
- Vooral t.h.v. de plage en het Robinsonpark - de meest actieve zones van de projectzone - is het belangrijk dat de gazons en open zones, na inzaai en/of aanplant, afgebakend worden ter bescherming van de jonge aanplant. Nadat de vegetatie een bepaald volume heeft, kan de afrastering weggenomen worden (ca. 2-3 jaar).

Cyclisch beheer

Het hakhoutbeheer wordt elke 7 jaar in de winter toegepast, uitgezonderd in het broedseizoen. Maaien gebeurt van juni tot september.

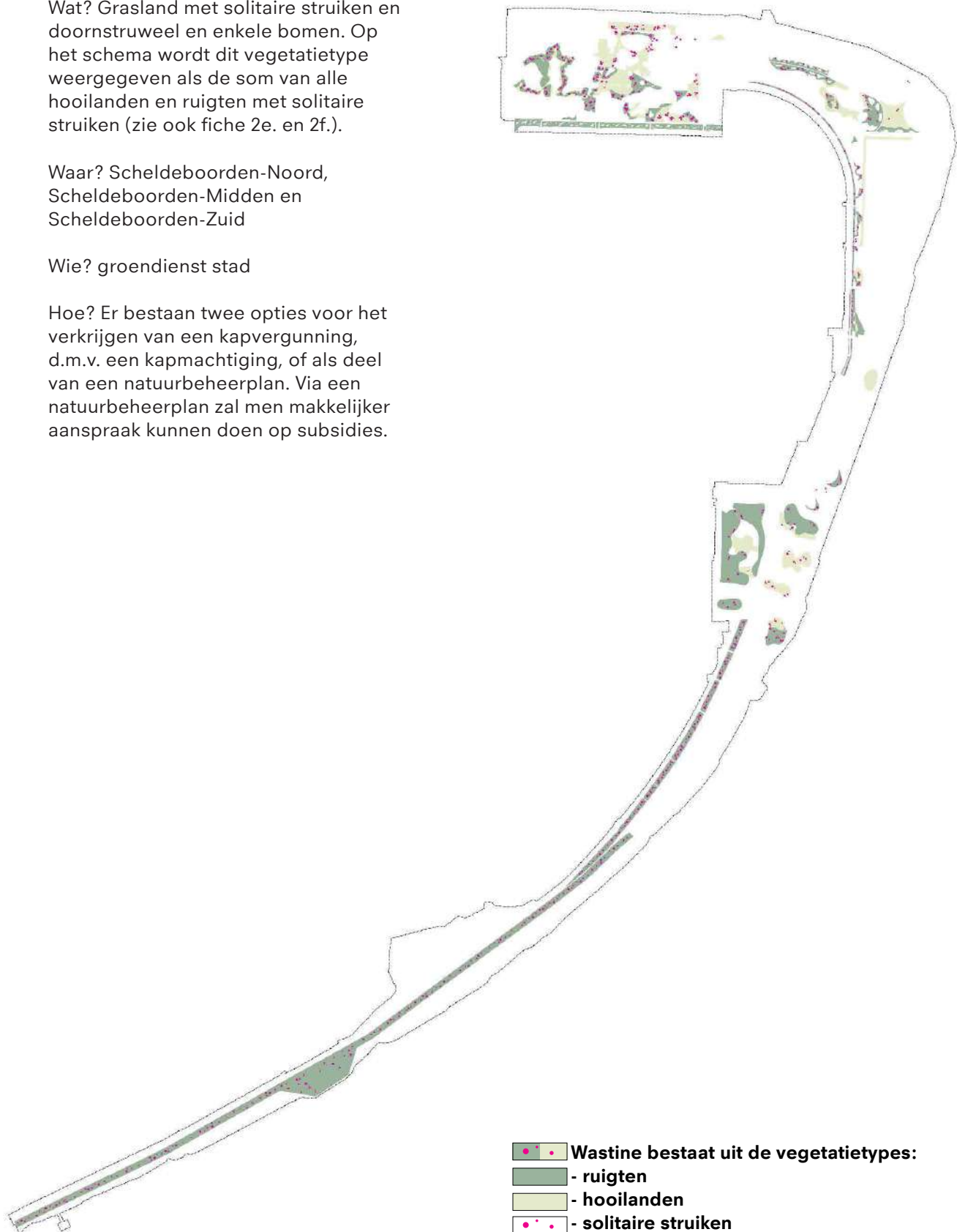
Fiche 2d. Wastine

Wat? Grasland met solitaire struiken en doornstruweel en enkele bomen. Op het schema wordt dit vegetatietype weergegeven als de som van alle hooilanden en ruigten met solitaire struiken (zie ook fiche 2e. en 2f.).

Waar? Scheldeboorden-Noord, Scheldeboorden-Midden en Scheldeboorden-Zuid

Wie? groendienst stad

Hoe? Er bestaan twee opties voor het verkrijgen van een kapvergunning, d.m.v. een kapmachtiging, of als deel van een natuurbeheerplan. Via een natuurbeheerplan zal men makkelijker aanspraak kunnen doen op subsidies.

Overzicht van het vegetatietype 'wastine' in het projectgebied, hier weergegeven door de som van de hooilanden en ruigten met solitaire struiken (zie volgende pagina voor groter schema)

© ARK Natuurontwikkeling

Solitaire struiken in een hooiland

© Vogue (Simon Upton)

Solitaire bomen en struiken in een begraasd landschap (Knepp estate)

Aanvangsbeheer

We wensen geen weidelandschap, maar een gevarieerd open landschap met solitaire bomen, struikmassieven en struwelen en een goed ontwikkelde gevarieerde kruidlaag. Dit kan evolueren vanuit de huidige beplanting.

Het aanvangsbeheer is afhankelijk van de startfase (bos naar wastine, grasland naar wastine, etc.):

- In geval van een boszone als startsituatie zullen er d.m.v. kappen open zones gecreëerd worden. In deze open zones wordt een gevarieerd bestand aan solitaire struiken en doornstruweel aangeplant.
- In geval van een open zone als startsituatie kan er direct overgegaan worden naar aanplant van solitaire struiken, doornstruweel, en enkele bomen. Door te kiezen voor verschillende grootte van struiken, en in een ad random patroon aan te planten, wordt een 'natuurlijk' resultaat bekomen. Het hooiland wordt in het voorjaar/najaar ingezaaid. Voor een vlotte verspreiding wordt een medium van gedroogd zand gebruikt waarmee het zaad vermengd wordt. Zaaïen gebeurt steeds in 2 richtingen om een volledige bedekking te garanderen.
- In het Esmoreitpark zijn er in de kruidlaag geen invasieve soorten aanwezig, de indicatorsoorten kunnen zich verder verspreiden. In de struiklaag zijn

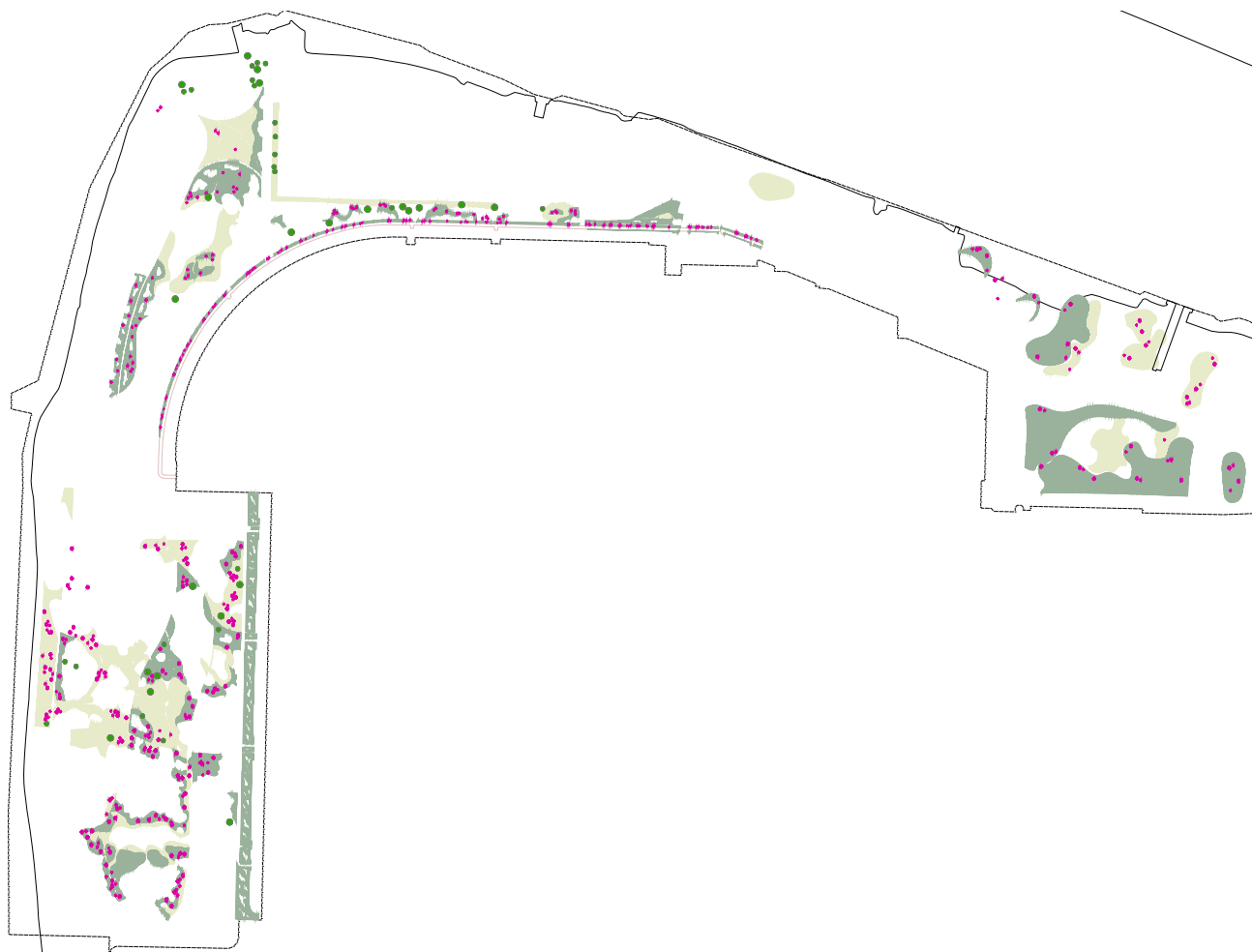
er wel enkele invasieve soorten. De ligusterhagen kunnen we deels laten uitgroeien, deels verwijderen en mengen met andere inheemse struiksoorten.

Ontwikkelingsbeheer

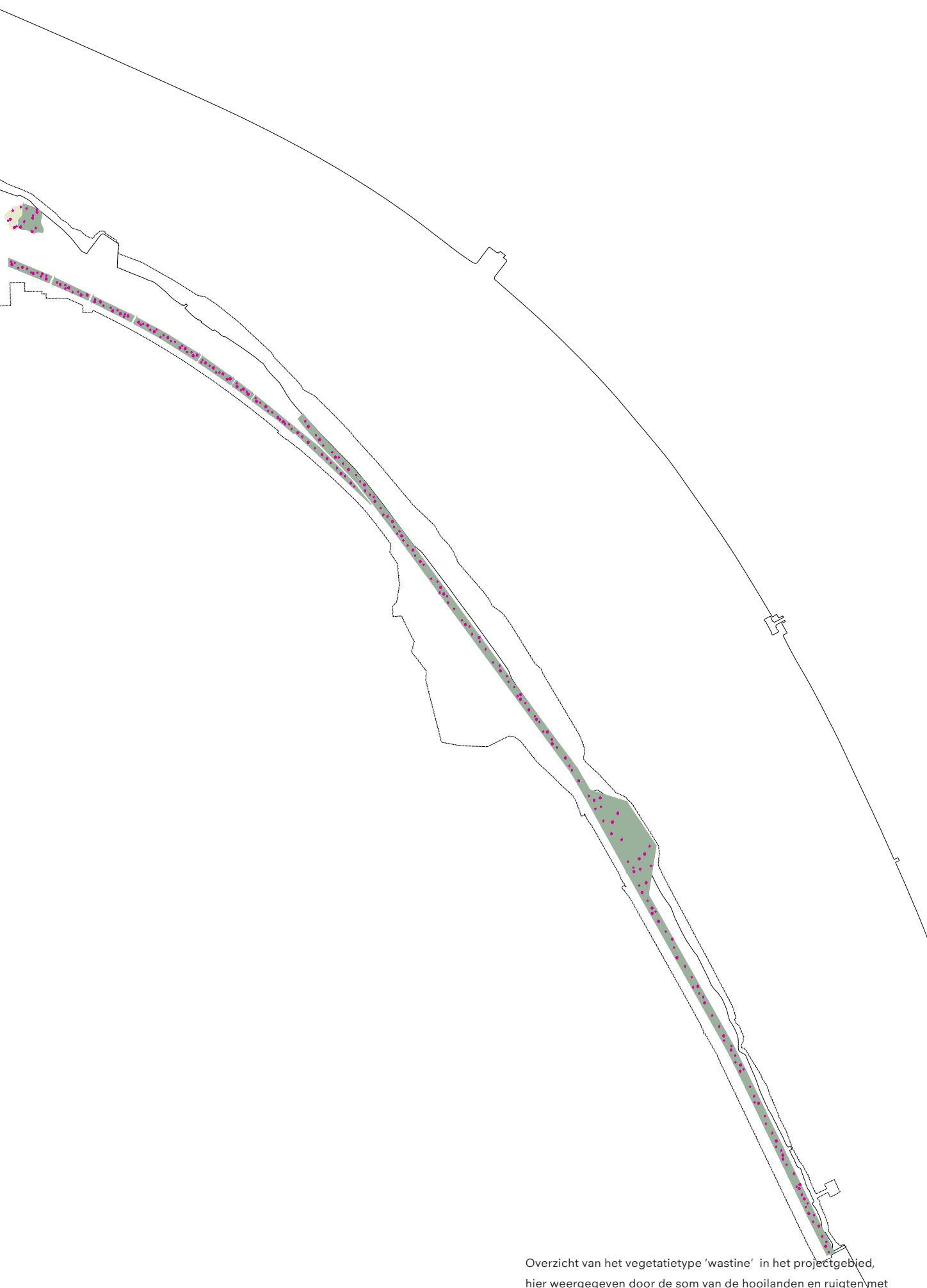
- N.v.t.

Cyclisch beheer

- De struiken worden niet gesnoeid, maar krijgen de mogelijkheid om natuurlijk uit te groeien. Tussen de struiken ontstaan olifantenpaden. Het hooilandbeheer tussen de struiken vindt plaats in juni en september (of slechts één keer per jaar wegens de zeer arme bodem) en gebeurt volgens het sinusbeheer waarbij de maaïlijn telkens opschuift. Hierdoor ontstaat een gefaseerd maaibeeld waarbij een gevarieerde randzone ontstaat met delen die in een bepaald jaar enkel gemaaid worden bij de eerste snede, enkele gemaaid worden bij de tweede snede, tweemaal gemaaid worden of niet gemaaid worden. Maaisel wordt afgevoerd om verrijking van de wastine te vermijden.
- Een wastine kan op een meer natuurlijke wijze beheerd worden door de introductie van grazers. De zone van het Esmoreitpark heeft hiervoor zeer veel potentieel (zie ook fiche: graasbeheer).

- Wastine bestaat uit de vegetatietypes:
- ruigten
 - hooilanden
 - solitaire struiken

Overzicht van het vegetatietype 'wastine' in het projectgebied, hier weergegeven door de som van de hooilanden en ruigten met solitaire struiken

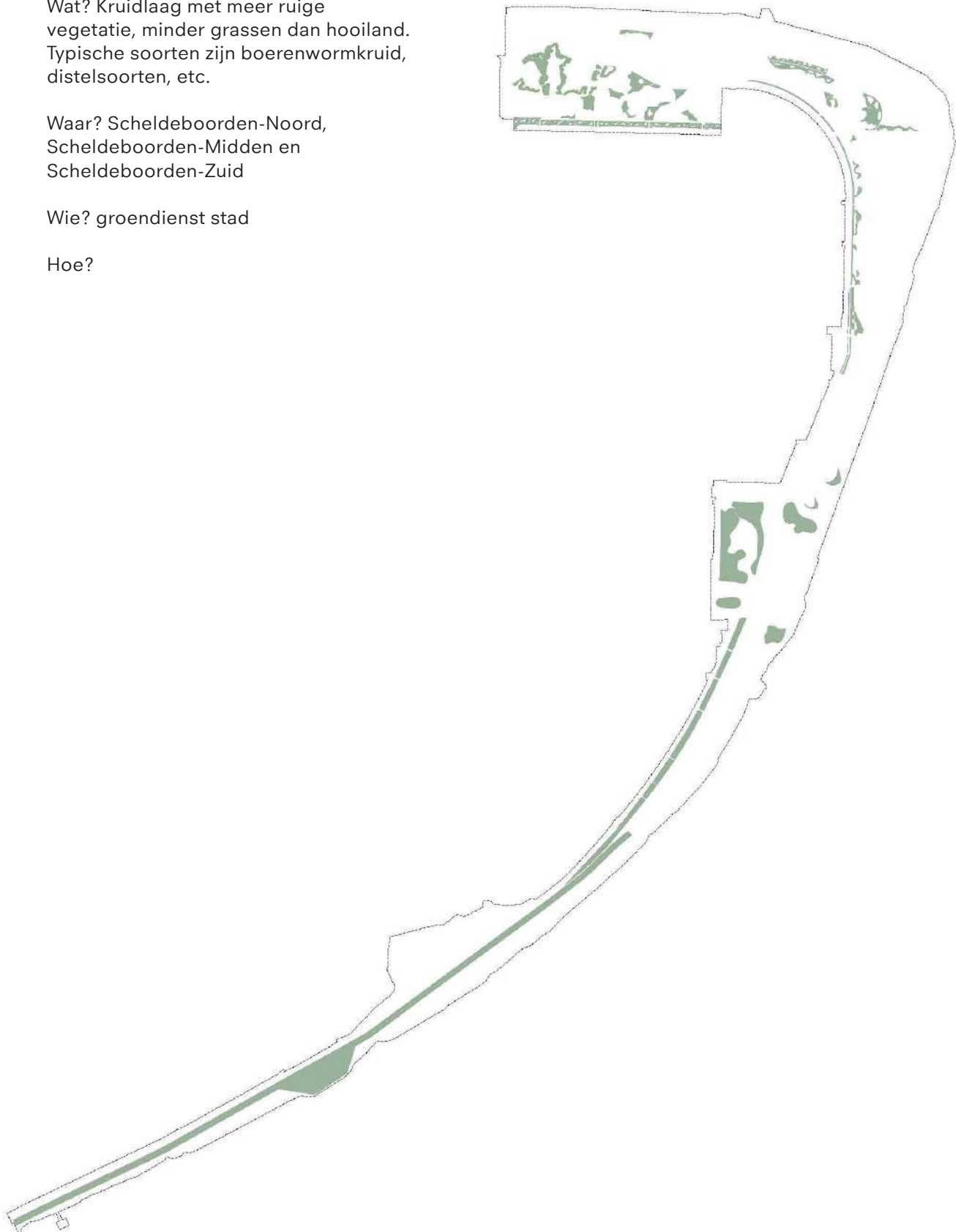
Fiche 2e. Ruigte

Wat? Kruidlaag met meer ruige vegetatie, minder grassen dan hooiland. Typische soorten zijn boerenwormkruid, distelsoorten, etc.

Waar? Scheldeboorden-Noord, Scheldeboorden-Midden en Scheldeboorden-Zuid

Wie? groendienst stad

Hoe?

Ruigte met een gemaaid pad

Ruigte met o.m. akkerdistel, grote brandnetel en boerenwormkruid

Aanvangsbeheer

De ruigte wordt in het voorjaar/najaar deels ingezaaid en deels aangeplant, sommige soorten zullen zich spontaan vestigen.

Ontwikkelingsbeheer

De betreding van de zone dient voorkomen te worden tot de ruigte een voldoende groeihogte bereikt heeft. Olifantenpaden door het landschap mogen wel ontstaan.

Cyclisch beheer

Maaibeheer van de ruigte vindt plaats om de 2-3 jaar. Dit kan ook volgens een sinusbeheer gebeuren

Fiche 2f. Soortenrijk grasland (hooiland)

Wat? Extensieve hooilanden

Waar? Scheldeboorden-Noord,
Scheldeboorden-Midden en
Scheldeboorden-Zuid

Wie? groendienst stad

Hoe?

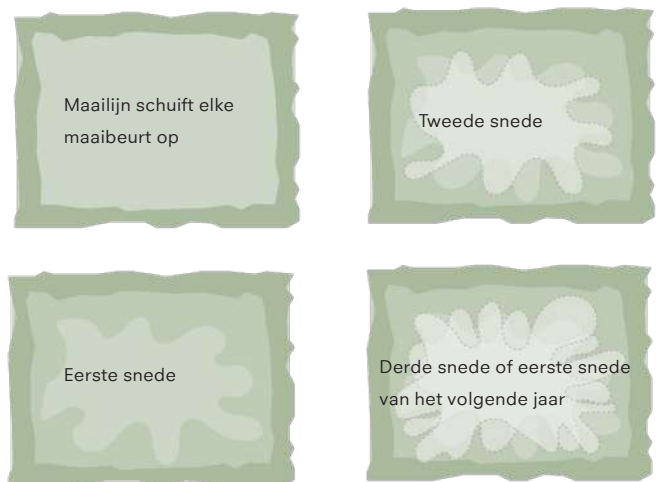
Hooiland met gemaaide paden

Hooiland in een natuurlijke context

Netheidsboord naast een hooiland

Schema's ter illustratie van het sinusbeheer
(Plant en Houtgoed)

Aanvangsbeheer

Het hooiland wordt in het voorjaar/najaar machinaal ingezaaid. Voor een vlotte verspreiding wordt een medium van gedroogd zand gebruikt waarmee het zaad vermengd wordt. Zaaïen gebeurt steeds in 2 richtingen om een volledige bedekking te garanderen.

Ontwikkelingsbeheer

De betreding van de zone dient voorkomen te worden tot het hooiland een voldoende groeihoogte bereikt heeft; dit kan gebeuren door de zones af te bakenen in combinatie met een goede communicatie naar de recreanten toe.

Cyclisch beheer

- Maaibeheer van het hooiland vindt plaats in juni en september en gebeurt volgens het sinusbeheer waarbij de maailijn telkens opschuift. Hierdoor ontstaat een gefaseerd maaibeeld waarbij een gevarieerde randzone ontstaat met delen die in een bepaald jaar enkel gemaaid worden bij de eerste snede, enkele gemaaid worden bij de tweede snede, tweemaal gemaaid worden of niet gemaaid worden. Maaisel wordt afgevoerd om verrijking van het hooiland te vermijden en een gevarieerde samenstelling van de vegetatie te verkrijgen.
- Aangezien de bodem zeer arm is, kan het zijn dat een maaibeeld van één keer per jaar volstaat.
- Voor de open plekken, op de meer zuidelijke plekken van de Scheldeboorden, kan het beheer bestaan uit

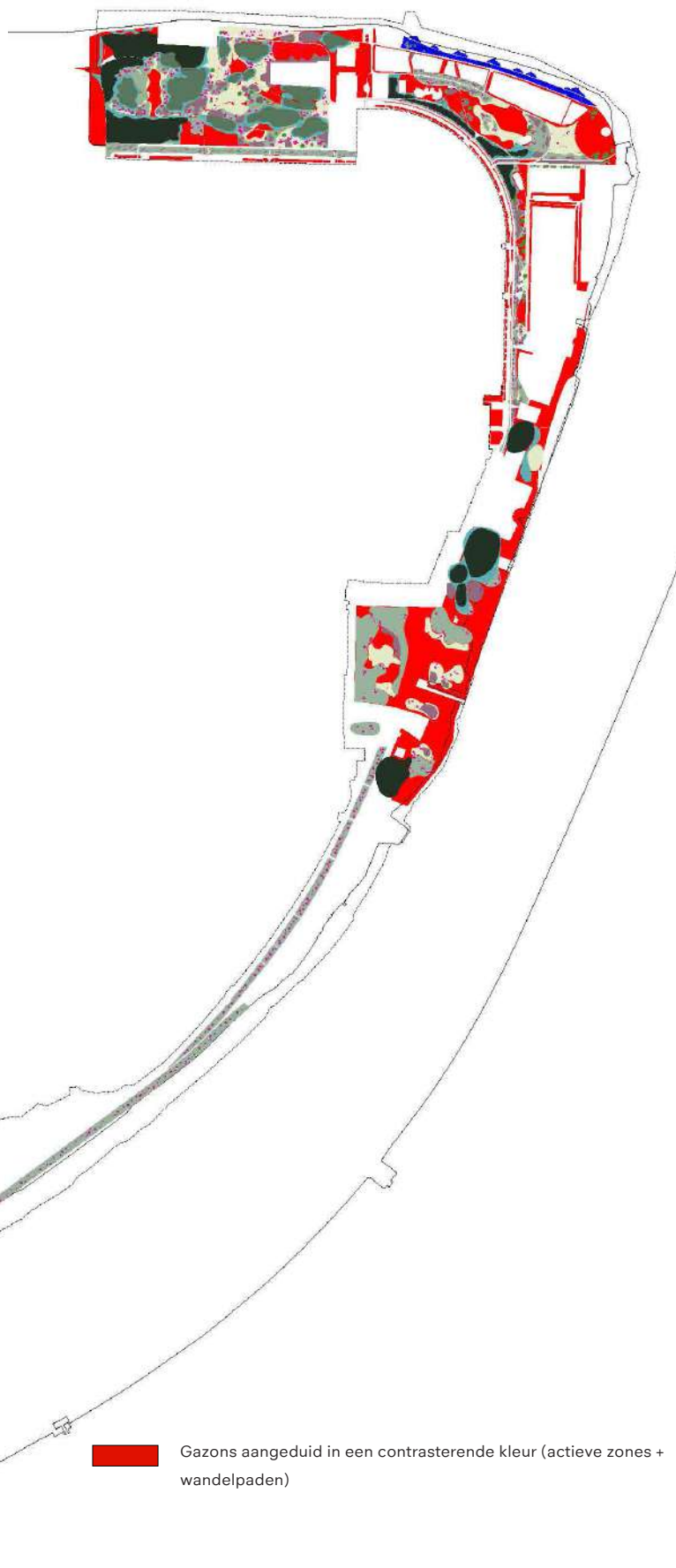
Fiche 2g. Cultuurgrasland (gazon)

Wat? Gemaaide gazons

Waar? Scheldeboorden-Noord,
Scheldeboorden-Midden en
Scheldeboorden-Zuid

Wie? groendienst stad

Hoe?

Picknicken op het gras te Tour & Taxis, Brussel

Aanvangsbeheer

De gazons worden in het voorjaar/najaar machinaal ingezaaid.

Ontwikkelingsbeheer

- De betreding van de zone dient voorkomen te worden tot na de tweede of derde maaibeurt wanneer het gras goed uitgestoeld en ingeworteld is en betreding kan verdragen. De eerste snede van de gazon gebeurt wanneer het gras 10 cm hoog staat.

Cyclisch beheer

- Maaibeheer van het gazon vindt tweewekelijks plaats van maart tot november.
- De afgevallen bladeren blijven ter plekke liggen, of worden mee gemaaid tijdens de laatste maaibeurt.

Fiche 3a. Duinstruwelen

Wat? Struikgewas op zandbodems, er is geen dominante boomlaag, de kruid-en moslagen zijn meestal ijl.

Waar? Overgang Sint-Annastrand naar dijk (Scheldeboorden-Noord)

Wie? groendienst stad

Hoe?

Duindoorn in duinencontext te Texel

referentiebeeld van grijze duinen (of stabiele duinen) met Hippophae rhamnoides

Aanvangsbeheer

- Aanplant van struwelen.
- De bestaande treurwilgen worden behouden. Wanneer ze ziek vallen, of dood gaan, kunnen ze vervangen worden door *Populus alba*. Deze boomsoort vinden we vaak terug in duinsituaties, waardoor herintroductie hier (op lange termijn) gewenst is.

Ontwikkelingsbeheer

- Vanaf het zesde jaar worden de struiken en struwelen in hakhoutbeheer teruggezet.

Cyclisch beheer

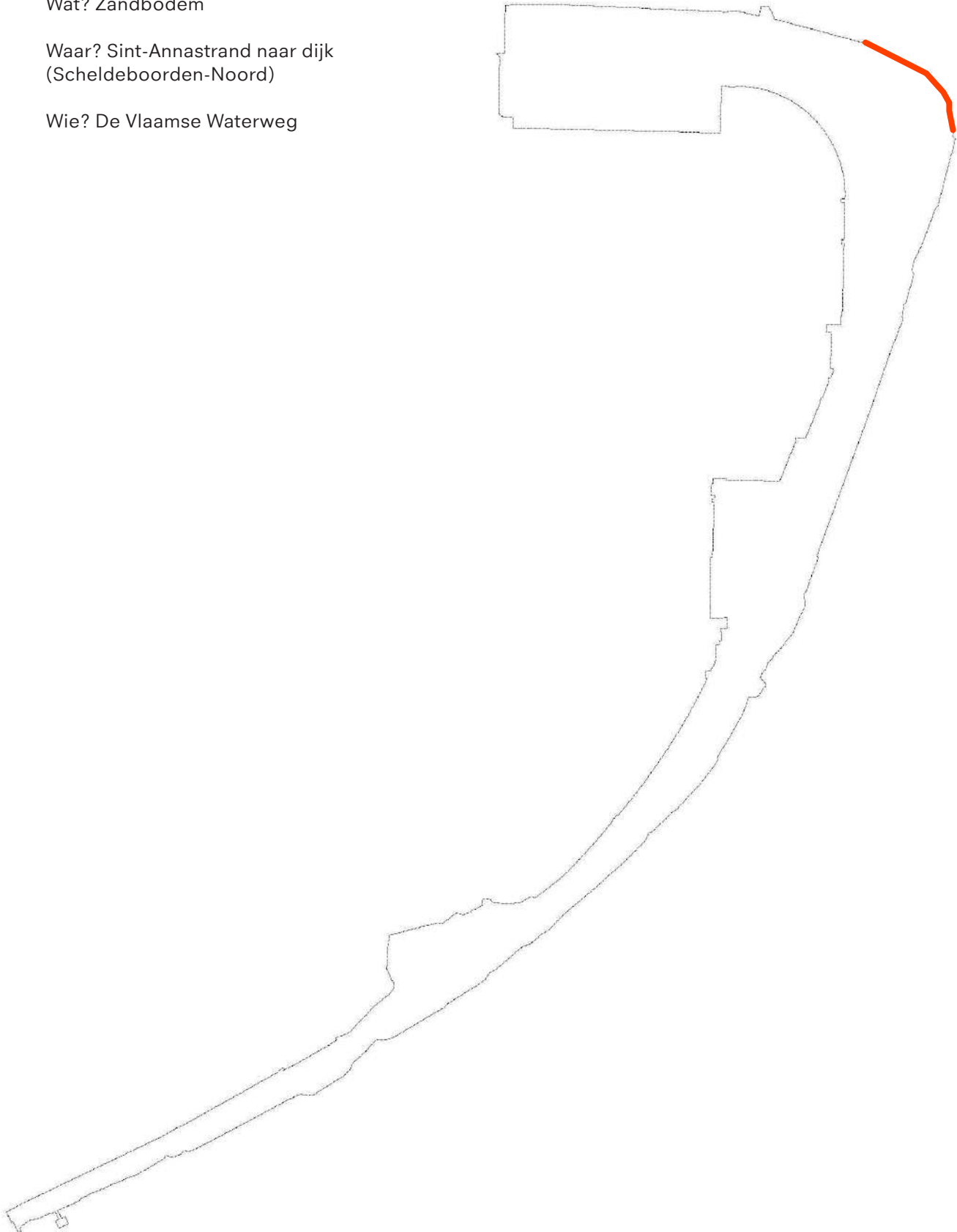
- Om de 10 jaar toepassen van hakhoutbeheer.

Fiche 3c. Strandzone

Wat? Zandbodem

Waar? Sint-Annastrand naar dijk
(Scheldeboorden-Noord)

Wie? De Vlaamse Waterweg

Aanvangsbeheer

- n.v.t.

Ontwikkelingsbeheer

- n.v.t.

Cyclisch beheer

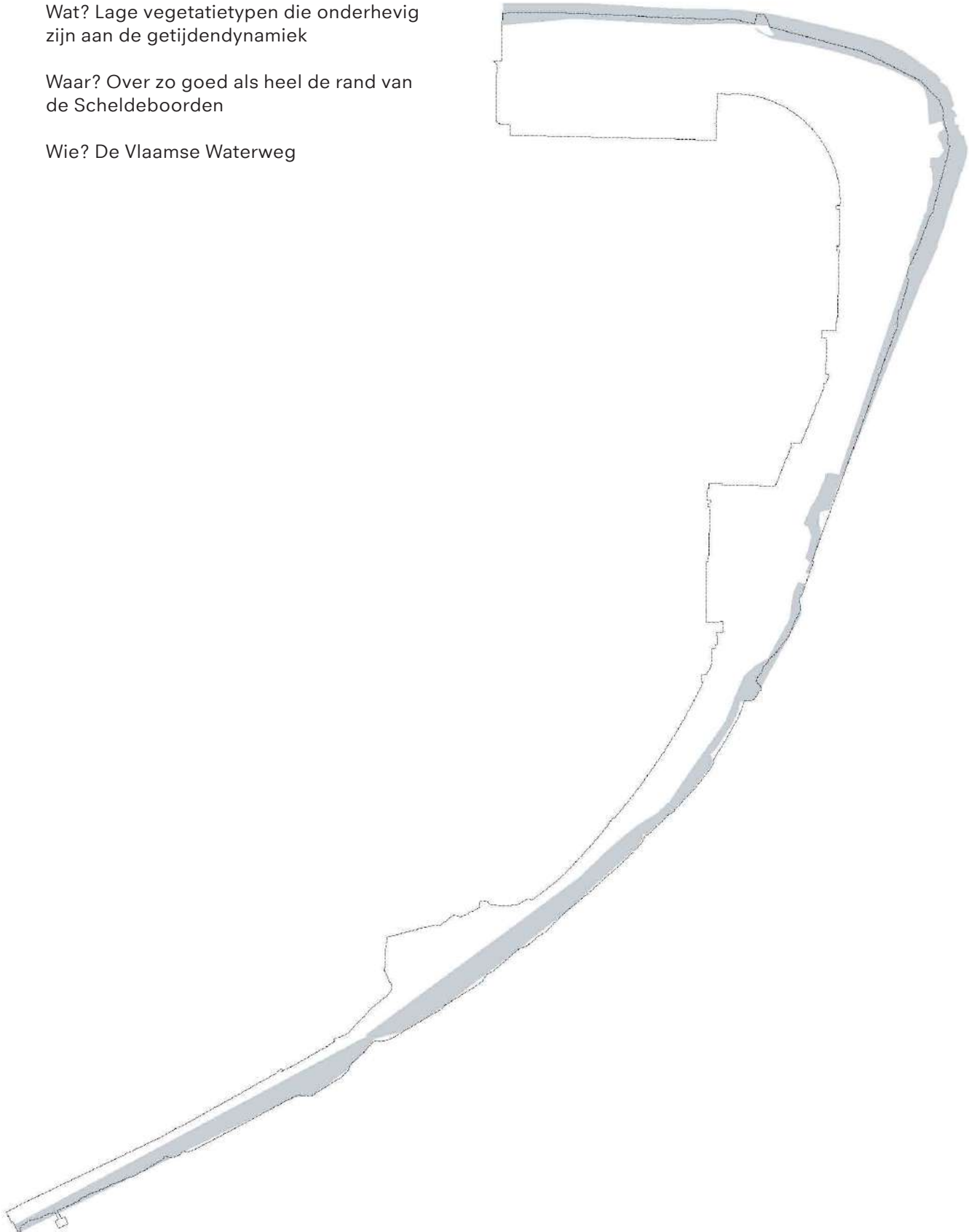
- Het strand wordt op regelmatige tijdstippen aangevuld met nieuw zand. Door het toepassen van golfbrekers (cf. ontwerp Scheldeboorden-Noord) zal de erosie van het strand verminderen. Door het actieve gebruik van het zand en het missen van een zaadbank bij het aangevoerde zand, zal er zo goed als geen vegetatie ontstaan.

Fiche 3b. Slikken en schorren

Wat? Lage vegetatietypen die onderhevig zijn aan de getijdendynamiek

Waar? Over zo goed als heel de rand van de Scheldeboorden

Wie? De Vlaamse Waterweg

Estuaria met riet en wilgen

Aanvangsbeheer

- Nulbeheer, de aanwezige vegetatie en bodem dient zo weinig mogelijk verstoord te worden.

Ontwikkelingsbeheer

- n.v.t.

Cyclisch beheer

- n.v.t.

Fiche 4. Laangroen

Wat? Biodivers, meerjarig en gevarieerd laangroen

Waar? Over zo goed als heel de rand van de Scheldeboorden

Wie? groendienst stad

Op de Grote Markt van Tienen (omgeving door 51N4E en Plant en Houtgoed) werd de afboording van het plein gedaan met een mix van bomen in verschillende maten en soorten.

De laanfiguur bestaat uit een mix van hooiland of ruigte, (klein blijvende) struiken en bomen. Een lijnvormig wastinelandschap.

Aanvangsbeheer

- De heggen worden verwijderd. De nieuwe bomenrij, bestaande uit een interessante mix van verschillende soorten en ouderdommen, wordt aangeplant. Onder de bomen worden ad random (klein blijvende) struiken toegepast. De kruidlaag bestaat uit een hooiland of een ruigte.
- De uitgevallen bomen (ziekte, ouderdom, instabiliteit,...) in de 'schermen van populieren' (*Populus nigra* 'italica') zullen niet meer vervangen worden. Hierdoor kan het scherm en zicht naar het water verder geopend worden. De *Populus nigra*, of zwarte populier, is een interessante waardeplant. Deze inheemse boom komt zelden voor in zijn natuurlijke vorm in België. Het hout van de te oude populieren worden in het bos gelegd. Populierenhout rot snel, maar blijft zijn waarde behouden als dood hout.

Ontwikkelingsbeheer

- N.v.t.

Cyclisch beheer

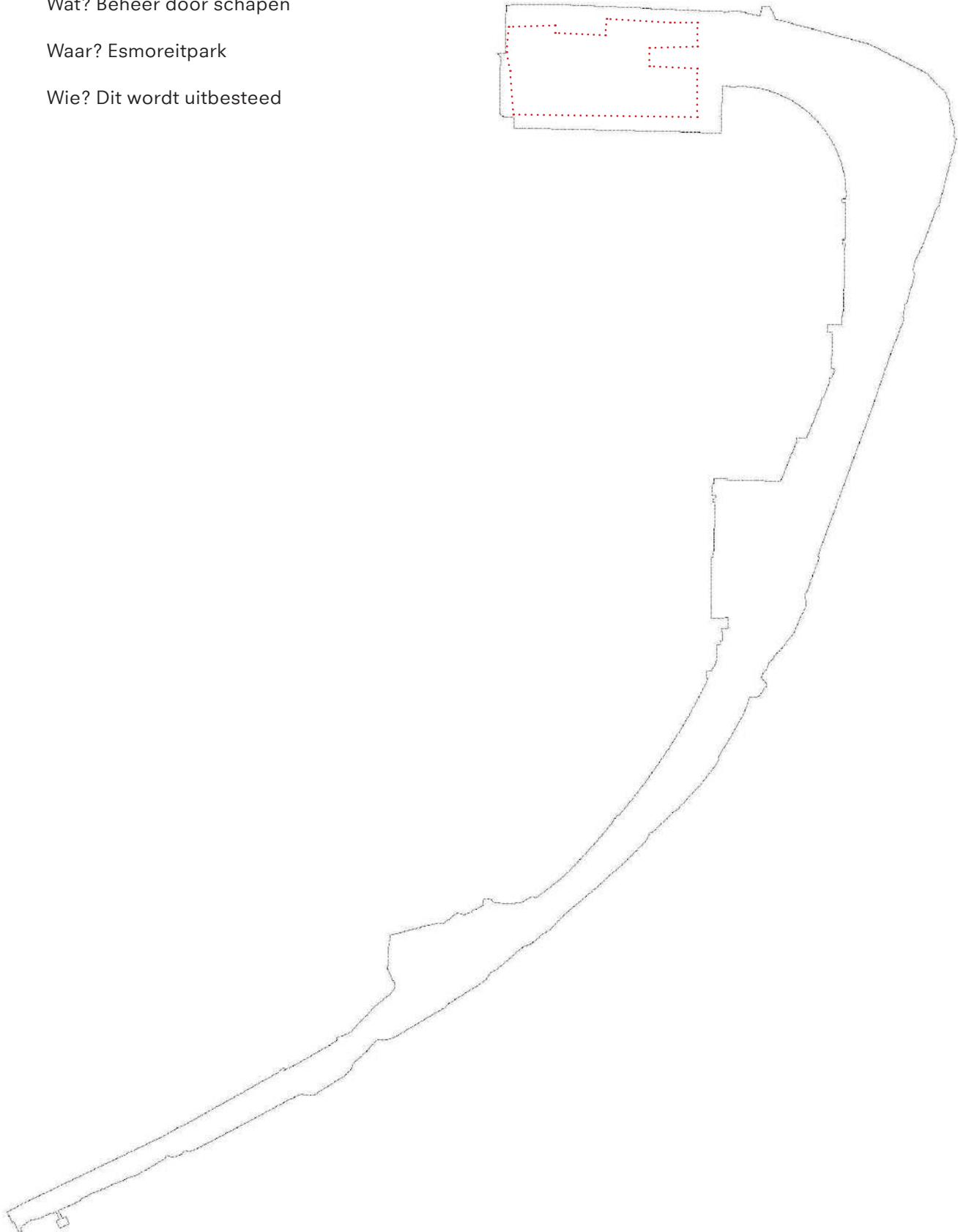
- Voor veiligheidsredenen of het vrijwaren van doorgangen dienen de bomen en/of struiken af en toe bijgesnoeid te worden.
- Wanneer bomen geknot worden, moeten ze voor altijd geknot worden (om de 10 jaar), want anders lijden ze snel aan takbreuk. Er zijn wel soorten waarbij eventueel een overgangsbeheer kan zorgen dat ze niet meer geknot hoeven te worden.

Fiche 5. Graasbeheer

Wat? Beheer door schapen

Waar? Esmoreitpark

Wie? Dit wordt uitbesteed

Het gebruik van schapen heeft heel wat voordelen.

Het Esmoreitpark zou een mooie testzone kunnen vormen voor het introduceren van begrazing door schapen. Schapen worden best ingezet voor nabegrazing na de eerste maaibeurt. Er dient dus nog één keer per jaar gemaaid te worden.

Er zijn verschillende voordelen:

- De natuurwaarde van het park wordt versterkt op een natuurlijke manier. Schapen maken informele maaipatronen en creëren verstoring in de bodem waardoor bepaalde pionierssoorten de kans krijgen te kiemen in de zandige ondergrond. Met enkel maaibeheer wordt de bodem niet verstoord.
- Ze geven een recreatieve impuls aan het gebied.
- Ze tonen - letterlijk en figuurlijk - dat het gebied op een andere manier beheerd wordt (educatieve functie).

Dit zou een niet-intensieve begrazing zijn, van bijvoorbeeld 1 schaap/ha met aanvullend een maaibeheer. Stootbegrazing wordt in deze zone niet voorzien. Een goede inschatting van het type beheer en het aantal schapen kan het best bepaald worden wanneer de beplantingen ontwikkeld zijn. Op die manier is duidelijk welke hoeveelheden aan voedsel aanwezig is en hoeveel schapen bijgevolg ingezet kunnen worden. Zo heeft het bosgoed alle kansen goed te ontwikkelen vooraleer begraasd wordt. De begrazing zal seizoensgebonden gebeuren, met oog op

dierenwelzijn en voldoende voedselaanbod. Stad Antwerpen zet normaal gezien vooral in op dit type beheer wanneer de specifieke situatie weinig andere alternatieven voorstelt, bv. bij het beheer van Japanse Duizendknoop.

Begrazing zou gefaseerd in het projectgebied ingebracht kunnen worden:

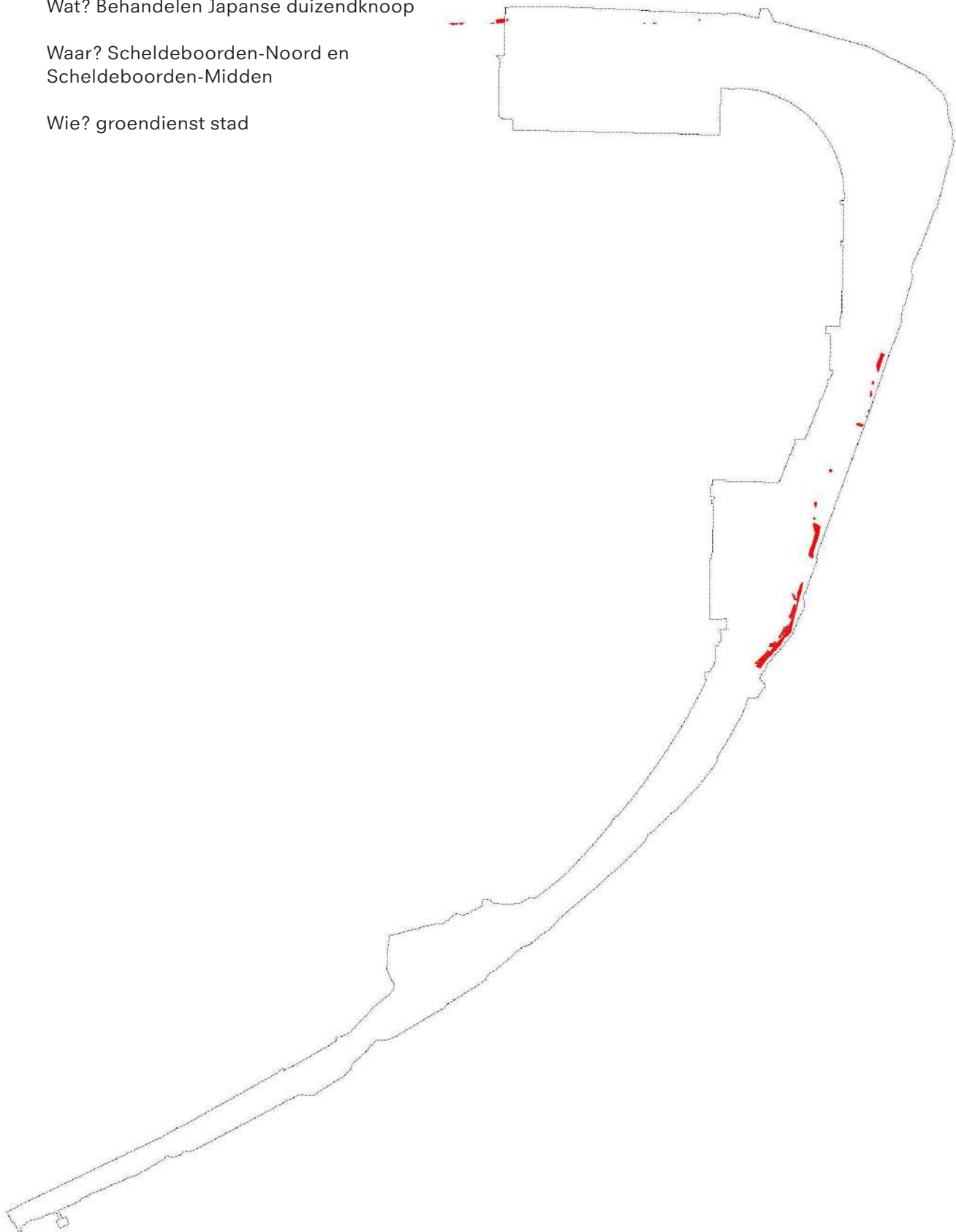
- Eerst worden de aanplantingen uitgevoerd.
- De bosvegetaties krijgen een afrastering om ze te beschermen en de zones ontoegankelijk te maken voor dier en mens. Zo krijgen ze alle kansen om te groeien.
- Wanneer de beplantingen goed ontwikkeld zijn, binnen enkele jaren, wordt een evaluatie gedaan en wordt de optie voor begrazing op tafel gelegd.
- Wanneer besloten wordt het Esmoreitpark te begrazen, zal een vaste afrastering (met poort of veeraster voorzien worden rondom de perimeter van het Esmoreitpark).
- Het beleid rond loslopende honden moet op die moment onder de loep genomen worden. Loslopende honden in een weide met schapen dient vermeden te worden.
- Ook wordt dan onderzocht hoe de zone voor evenementen parkeren verenigd kan worden met

Fiche 6. Bestrijden Japanse duizendknoop

Wat? Behandelen Japanse duizendknoop

Waar? Scheldeboorden-Noord en
Scheldeboorden-Midden

Wie? groendienst stad

Langs de Scheldeboorden bevindt de Duizendknoop zich vooral langs de Schelde en enkele vlekken in het Esmoreitbos. In het kader van de dijkwerken zal De Vlaamse Waterweg bijgevolg ook de Japanse duizendknoop kunnen aanpakken.

Stad Antwerpen heeft een beheervisie waarbij de principes gestoel zijn op de richtlijnen van ANB.

Deze omvatten de volgende stappen

- Preventie: Het vermijden van verdere contaminatie van de site. Voor grondverzet dient een uitgebreide omschrijving in het bestek opgenomen te worden. Voor beheer: niet verspreiden door bijvoorbeeld maaien of verplaatsen van maaisel.
- Duizendknoop aanwezig in kleine mate: Er wordt onmiddellijke actie ondernomen. De duizendknoop wordt verwijderd en de locatie wordt opgenomen in de databank. Vijf keer per jaar wordt gecontroleerd of de plant terug komt en/of uitbreid.
- Duizendknoop is aanwezig in grote mate: Indien de vegetatie een gevaar vormt voor de veiligheid of waardevolle vegetatie hindert, wordt de plant vier keer per jaar gemaaid (het maaisel laten liggen). De werken gebeuren via een apart raamcontract zodat de aannemer enkel deze werken uitvoert en verspreiding wordt vermeden. De zone wordt in kaart gebracht en elk jaar gecheckt op verdere uitbreiding.
- Indien de vegetatie geen grote impact heeft, wordt er geen beheer op de zone toegepast.
- Indien de vegetatie weggenomen dient te worden, bv. in het kader van een heraanleg, wordt de plant 1.5 m diep uitgraven. De grond wordt afgevoerd. Ook de perimeter van 2m rond de zone wordt meegenomen, de weggevoerde grond ondergaat een sanitaire behandeling. De aannemer doet een nazorg van 2 jaar op de

zone om te verzekeren dat geen duizendknoop teruggroeit. Dit is een heel dure oplossing en wordt alleen gedaan wanneer strikt noodzakelijk.

Stad Antwerpen experimenteert ook met andere beheervormen, met wisselend resultaat:

- Begrazing, in combinatie met andere planten
- Elektrocutie
- Machinale elektrocutie

Deze methodes dienen ook meerdere jaren toegepast te worden vooraleer de duizendknoop met zekerheid is verdwenen.

SCHELDEBOORDEN LINKEROEVER

OPDRACHT

opmaak van het groenbeheerplan van de Scheldeboorden Linkeroever

DATUM

11 april 2023

COPYRIGHT BUREAU BAS SMETS

Alle afbeeldingen en documenten (buiten diegene die anders vermeld zijn) zijn eigendom van Bureau Bas Smets. Zij mogen noch gereproduceerd worden, noch verder verdeeld worden zonder voorafgaandelijke, schriftelijke toestemming. Alle ongewettigd gebruik zal worden vervolgd.

CONTACTGEGEVENS

Bureau Bas Smets
Madouplein 8
B-1210 Brussel

+32 (0)2 219 75 21
bureau@bassmets.be

